

Şiir Çevirisinde Yöntem Sorunu

Dinçay KÖKSAL*

"Poetry ... cannot be translated."

Samuel Johnson

Edebiyat çevirisi alanında şiir çevirisinde karşılaşılan sorunların araştırılmasına ayrılan zaman edebiyatın diğer herhangi bir türüne ayrılan zamandan daha fazladır. Bu sorunların incelenmesine yönelik çalışmaların pek çoğunun ya tek bir eserin yapılmış farklı çevirilerine ilişkin değerlendirmelerden ya da çevirmenlerin tek tek karşılaştıkları sorunların nasıl çözüleceğine ilişkin kişisel düşüncelerinden oluştuğu dikkati çekmektedir. Empirik olmayan durumlardan kaynaklanan yöntemsel sorunları tartışmaya yönelik çalışmaların sayısının yeterli olmadığı ve bu yönde yapılacak çalışmalara gereksinimin bulunduğu vurgulandığı bu bildiride çeşitli dönemlerden yazarların ve şairlerin şiir çevirisine ilişkin görüşleri ve çevirmenlerin şiir çevirisinde kullandıkları yöntemler ve bu yöntemlerin sorunları çözmede ne derece başarılı olabileceği örneklerle ele alınmaktadır.

ŞİİR ÇEVİRİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Şiir çevirisi konusunda Denham görüşünü şöyle dile getirmektedir: "Şiir öylesine ince bir ruha sahiptir ki, bir dilden diğerine akarken tamamen buharlaşacaktır" (Amos, 1920). Denham gibi Cowley de şiirin bir dilden diğerine çevrilmesinde iki dili birbirinden ayıran anlamsal boşlukların anlamının "buhar-

* Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, YDE/İDE Öğretim Görevlisi.

laşmasına" yol açacağı görüşünü paylaşmakta ve bu nedenle çevirmenin meydana gelen anlamsal kayıpların yerini doldurmak için çevrilen metne yeni özellikleri eklemesi gerektiğini belirtmektedir.

Dryden bir şiiri çevirmek için, çevirmenin şair olması gerektiğini savunmaktadır (Amos, 1920: 158). Ancak kendisi de şair olmasına karşın bazen İngilizce vezni (ölçü) sağlamakta zorlandığını belirtmektedir. Dryden üç tür çeviri önermektedir: (i) **sözcüğü sözcüğüne çeviri** (metaphrase): Her bir sözcüğün hedef dildeki sözcükle ve her bir dizenin esas metnin dizesi ile karşılandığı çeviri türü, (ii) **açıklama veya serbest çeviri** (paraphrase): Yazarın eserinin işleminin temel sayıldığı ve dikkatlice gözlemlendiği ancak sözcük sırasında gerek duyulduğunda değişiklik yapılmasına izin verildiği çeviri türü, (iii) Taklit: Hem işlemlerin hem de sözcüklerin esas metnin ruhunun gerek duyduğu durumlarda değişme eğiliminde olduğu çeviri türü. Dryden kendisi ilk iki tür çeviriyi benimsemekte ve yaptığı çevirilerde sık kullanmaktadır. Dryden'ın yöntemini açıklayan Kelly çevirmenin "orijinal yapıttan kendisine ait bir yapıt oluşturduğu"nu belirtmektedir (1979: 42). Dryden, takliti tavsiye etmemekte ve Ovid's Epistles'in (1880) önsözünde bunu ölenlerin anısına ve itibarına yapılabilecek en büyük yalınış olarak değerlendirmektedir (Kelly, 1979: 46).

Alexander Pope'a göre çeviri basit, tam ve doğru olmalıdır. Denham ve Pope'u izleyen Tytler'a göre, çevirmen aynı zamanda 'dikkatsiz' veya yalınış olan ve işleme zarar veren orijinal fikirleri çıkarma özgürlüğüne sahip bir yorumlayıcıdır. Tytler iki tür şiir arasında ayırım yapmaktadır: (i) Lirik şiir (koşuk): Bu tür şiirlerin nesir (düzyazı) olarak çevrilmesi sadece saçma değil, aynı zamanda imkansızdır. (ii) Diğer şiir türleri. Bunlar nesir halinde çevrilebilir ancak çevrilmemesi daha iyi olur.

Hillaire Belloc, **On Translation** (1931) adlı kitabında şiir ve retorik çevirisi için çevirmenin izleyeceği kuralları ileri sürerken (i) çevirmenin, retorik ve şiirin kişinin zihninde oluşturduğu etkiye dikkat edip bunu yeniden hedef dilde oluşturması gerektiğini, (ii) şiirin şüire çevrilmesi gerektiğini, ancak şiirin nesre çevrilmesinin de normal olduğunu, (iii) çevirmenin çevrilemeyi çevirmeye çalışarak boşa çaba harcamaması gerektiğini belirtmektedir.

Morgan, **On Translating Feminine Rhymes** (1956) başlıklı yazısında bir çevirmenin şiir çevirisi yaparken karşılaşılabileceği problemlerin dilde dile değişiklik göstereceğini ve çevirmenin bunlardan haberdar olması gerektiğini belirtmektedir. Morgan'a göre belirli bir dilin tercih edilen şiirsel biçimleri o dilin sözel materyali ile belirlenmektedir. Örneğin, bazı dillerde tek heceli olan sözcükler bazı dillerde iki hecelidir. Bu durumun İngilizce'ye çeviri yapmayı amaçlayan İngiliz çevirmenler için problem oluşturduğuna inanmaktadır. Almanca'daki pek çok iki heceli fiil, isim ve sıfat İngilizce'de tek hecelidir. Örnek vermek gerekirse 'singen-sing', 'winde-wind', 'die weise hand-the white hand' (s. 166).

Rosenberg, bir şiiri çevirmek için çevirmene şunları yapmasını tavsiye etmektedir:

1. Şiirin okuyucular üzerindeki son etkisinin ne olacağı konusunda değerlendirmeler yapmak. Bunu yaparken çevirmenin, (i) Şairin döneminin olaylarına nasıl tepki gösterdiğini bilmesi, (ii) şairin meydana gelen bu olaylara karşı tutumunun ne olduğunu bilmesi, (iii) şairin medyayı nasıl kullandığını bilmesi, (iv) söz varlığına ilişkin alışkanlıklarının derecesini ve tipini bilmesi, (v) şiirin doğal biçimini, balad, sone ve drama gibi yapay biçimlerden ayırt etmesi gerekir.

2. Şair kadar yaratıcı olması gerekir. Sadece bir dilbilimci değil, aynı zamanda bir güzel duygu (estetik) filozofu ve mimar olmalıdır.

Berk (1978) ise şiirin çevrilemeyen yönünün söyleyiş (veya deyiş) biçiminin olduğunu, çünkü bunun yaratıcısına özgü olduğunu belirtmektedir. Ona göre çevirmen yaratıcı değildir.

Cömert (1978) şiirsel bir yapıtın çevrilmesi konusundaki görüşlerini Goethe'nin şu sözlerini anımsatarak açıklamaktadır: "Şiiri ilk ağızda şiir yapan uyak gibi ritme saygım büyüktür, ama gerçekten derin ve sağlam bir biçimde etkili olan, asıl biçimleyici ve uyarıcı olan bir şiir düz yazıya çevrildikten sonra geriye kalan şeydir. İşte o zaman geriye katıksız yetkin içerik kalır. Ne var ki aldatıcı bir yüzey bizi bu içerik olmasa bile onun olduğuna inandırır; olduğu zaman ise onu gizler. "Cömert, Goethe'nin sözünü ettiği aldatıcı yüzeyin yalnızca gösteren düzlemine ait olan ritmin ve genellikle sesin, bir anlam dizgesinden başka bir anlam dizgesine aktarırken değişen raslantısal öğeler olduğunu belirtmektedir ve şiir çevirisinde ölçütün şiirin sözüne bağlılık olması gerektiğini savunmaktadır.

Bengi (1992: 102-103), "Şiir Çevirisini Yönlendiren Kısıtlamalar" adlı yazısında şiir çevirisine ilişkin özel varsayımları açıklarken, okurun şüre kendi incelemesi doğrultusunda anlam verdiği ve çevirmenin de bir okur olması nedeniyle çevirisini yorumu doğrultusunda yapacağını ve çevirmenin yorumu ne olursa olsun, diller arası ve kültürler arası bir edim olan çevirinin, kaynak metinden bazı kısıtlamaların etkisiyle uzaklaşmasının kaçınılmaz olduğunu belirtmektedir.

Şiirlerin çevirisinde hedef dilde uygun ritmin seçimi, sözcük oyunlarını ölçüleri, aliterasyonların, tekrarın seçimi önemli bir rol oynar (Aphok, 1981: 269). Biçem (uslub) seçimi bakımından daha fazla serbestliğin kabul edilebilir olduğu nesirden oldukça farklıdır. Çevirmen için uğraşması en zor biçimi oluşturan şiirin aynı zamanda her bir dilin sahip olduğu ve bir dilden diğerine aktarılması zor olan özellikleri ortaya koyduğu bilinmektedir.

ŞİİR ÇEVİRİSİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER

Burada André Lefevre'nin (1975) İngiliz çevirmenlerin Catullus'un Poem 64'ünü çevirirken kullandıkları çeşitli yöntemler üzerine yazdığı kitabında

ele aldığı yedi farklı stratejinin yanı sıra iki yöntem önerilmekte ve örnekleriyle tartışılmaktadır.

1. Ses Birim Çevirisi (phonemic translation): Kaynak dildeki sesin hedef dilde yeniden oluşturulmasına çalışılır. Bu arada aktarılan anlamın kabul edilebilir olması amaçlanır. Lefevere'nin belirttiği gibi doğal seslerin çevirisinde bu işleyebilir, ancak bütün olarak ses birimsel denkliği elde etmek zordur. Dillerin ses yapısı farklıdır. Goethe'nin 'aldatıcı yüzey'i olarak belirttiği ritmin ve genellikle sesin, bir dilden bir başka dile aktarılırken değiştiğini daha önce söylemiştik. Cömert (1978) de şiirde çevrilemeyen ya da anlatılamayan şeyin, romantik dil bilimin sandığı gibi şiirin kendisi değil, yalnızca şiirdeki ses akışması olduğunu ve bu ses akışmasının da kesin bir karşılığını bulmanın olanaksız olduğunu, çünkü bu ses akışmasının keyfi ve rastlantısal olan dolayısıyla bir anlam dizgesinden diğerine değişen, gösterene bir başka deyişle ses düzlemine bağlı olduğunu belirtmektedir. Edgar Allan Poe'nun yazdığı **The Bells** (Çanlar) adlı şiirin İngiliz dilinde yazılmış bir şiirde sözcüklerin gösterdikleri şeylerin o sözcüklerin sesleriyle verilisinin en güzel örneklerinden biri olduğu kabul edilmektedir. Şimdi bu şiirin ilk dizelerine ve çevirisine bir göz atalım:

THE BELLS

Hear the sledges with the bells
Silver bells
With a world of merriment their melody foretells
How they tinkle, tinkle, tinkle
In the icy air of night!
While the stars, that oversprinkle
All the heavens; seem to twinkle
With a crystalline delight

ÇANLAR

Dinleyin kızakların çanlarını
Gümüş çanlarını
Ezgileri müjdeler ne şen bir dünyayı
Nasıl da çınlıyorlar çın çın çın
Geçenin buz gibi havasında
Yıldızlar kaplarken bütün semayı
Sanki göz kırpar gibi
Kristal bir sevinçle

(Çev.: Dinçay Köksal, 1992)

Doğal olarak her iki dilde gösteren düzeyinde, yani ses düzeyinde büyük farklılıklar vardır. Elbette, her iki dilde de Poe'nun şiirinde bahsettiği kızak çanlarının sevincini, düğün çanlarının neşesini, yangın çanlarının yabanıl sesini ve cenaze çanlarının ağır yaşlı ezgilerini, yazıldığı dilde olduğu kadar Türkçe'de de hissetmek mümkündür. Aynı dilin lehçelerinde yazılmış şiirlerin ses akışmasının bir lehçeden diğerine aktarımında fazla zorluk çekilmez. Örnek olarak Özbek Türkçesi'nden yazılmış bir şiirin bir bölümünü alalım;

ERKİN KUŞ

Melek kebi gözel bir kuş
Tal şâhige kelib kondi
Dedim: "Kuşça, yanımgə tüş"
Yaş könglime elem toldi

Aybek

HÜR KUŞ

Melek gibi güzel bir kuş
Ağaç dalına gelip kondi
Dedim "Kuşcuk yanıma gel"
Genç gönlüme elem doldu

Ercilasun (1990: 188)

2. Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri: Lefevre'e göre bu tür çeviri anlam ve söz dizimini bozar. Yukarıda görüldüğü gibi, aynı dilin lehçeleri arasında yapılan sözcüğü sözcüğüne çeviride söz dizimi açısından herhangi bir sorun yoktur. Anlam açısından da ele alınırsa, könglime (gönlüme), elem (elem), mahzun, emel, kelib (gelip), gözel sözcüklerinin Türkiye Türkçesi'nde de aynı anlamda kullanıldığı görülür. 'Yaş' sözcüğünün Türkiye Türkçesi'nde "Ağaç yaşken eğilir" atasözünde genç (küçük) anlamında kullanıldığını görürüz. Fakat kökenleri farklı olan diller arasında çeviri yaparken işimiz bu denli kolay olmayacaktır. Çünkü bire bir denklik her zaman söz konusu değildir. Söz dizimleri de farklı olacaktır. Örneğin, Emerson'ın 'Goodbye' adlı şiirine ve çevirisine bir göz atalım:

GOOD-BYE

Good-bye, proud world! I'm going home!
Thou are not my friend, and I'm not thine
Long through the weary crowds I roam!
A river-ark on the ocean brine,
Long I've been tossed like the driven foam
But now, proud world! I'm going home!

ELVEDA

Elveda, mağrur dünya! Gidiyorum ait olduğum yere
Sen benim dostum değilsin, ben de senin
Çok gezindim yorgun kalabalıklar arasında avare
Okyanusun tuzlu suyundaki nehir gemisine
Çok çarpıldım akıntıya kapılmış köpük gibi
Ama şimdi mağrur dünya, gidiyorum ait olduğum yere.

(Çev.: Dinçay Köksal, 1992).

Sözcüğü sözcüğüne çeviride birinci dizedeki ilk üç sözcükten sonra İngilizce 'I'm going' üç ayrı sözcükken, Türkçe'de tek bir sözcükte ifadesini bulmaktadır. Daha sonra gelen 'home' sözcüğü şiirin vermek istediği bildirim veya anlam gereği Türkçe'de 'evime' şeklinde alınmayıp, 'ait olduğum yere' sözcükleri ile çevrilmiştir. Şiirdeki konuşmacının ait olmadığı yerde olduğu anlamını dördüncü dizedeki "Okyanusun tuzlu suyundaki nehir gemisi" benzetmesinden çıkarıyoruz. Burada 'home' sözcüğünü bire bir karşılık sağlamak amacıyla 'evime' şeklinde çevirmek anlamı bozacaktır. Şiirde kullanılan devrik tümce Türkçeye aktarıldığında sözdizimi açısından da değişikliğe uğramak durumundadır. Bu tür çeviri şiirin sadece bir yönüne ağırlık vereceğinden, şiirin şiir olma özelliğini kaybetmesine neden olabilir. Şiir düzyazı haline gelir. Poe'nun **Raven** adlı şiirinin aşağıdaki dizelerinin çevirisinde olduğu gibi:

Ah, distinctly I remember it was in the bleak December
And each separate dying ember wrought its ghost upon the floor

Ah, iyice hatırlıyorum soğuk bir Aralık ayı idi;
Her can çekişen kor parçası
İşliyordu gölgesini döşemenin üzerine.

Çev.: O. Ülkülü

3. **VeZin (Ölçü) Çevirisi:** Bildiğimiz gibi vezin, ölçü anlamına gelir. Edebiyat dilinde vezin dizeleri oluşturan sözcüklerin, hecelerin yapısına uygun ahenk ölçüsüdür. Vezin Türkçe'de hece sayısındaki eşitliğe dayanır. Bu ölçünün İngilizce'de de kullanıldığını Poe'nun **Raven** adlı yukarıda verdiğimiz şiirinde kullandığını görmekteyiz. Bu şiirde 15'li, 'tekli hece kalıbı' kullanılmıştır. Türkçe'ye aktarıldığında hece sayısının değişmesi kaçınılmazdır çünkü İngilizce'deki üç heceli 'remember' sözcüğü Türkçe'de beş heceli 'hatırlıyorum' sözcüğü ile, yine üç heceli 'eagerly' beş heceli 'sabırsızlıkla' sözcüğü ile karşılanmıştır. Yine Morgan'ın dediği gibi, tercih edilen şiirsel biçim hece farklılıkları ile kısıtlanmaktadır. Yu-

karıda çevrilmiş olan şiirde orijinali ile aynı hece kalıbını elde etmek olanaksız görünmektedir.

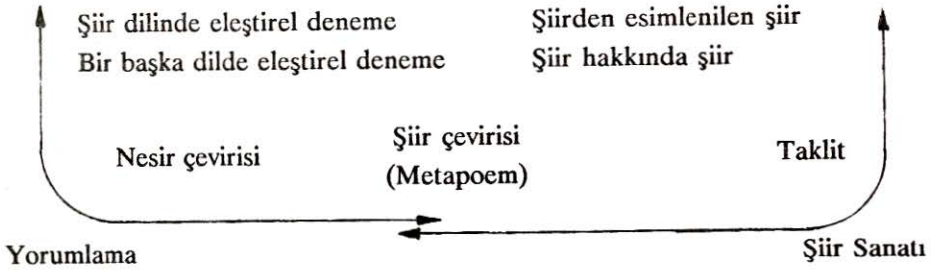
4. Şiirin Düzyazıya (Nesre) Çevrilmesi: Levefere, bu yöntemin sözcüğü sözcüğüne ve vezin çevirisinin neden olduğu kadar olmasa bile, kaynak dildeki şiirin hedef dile düz yazı şeklinde aktarılmasının şiirin anlamını, iletişimsel değerini ve söz dizimini bozacağını savunmaktadır. Elbette, 2. ve 3. yüzyıllarda eski Yunan okullarında hatiplerin yetiştirilmesinde yapılan alıştırmalar arasında öğrendikleri oratorik kurallara dayalı olarak şiirlerin şiirlere çevrilmesinin yanı sıra şiirlerin nesre serbest eşdeğer açılanması da yer almaktaydı. Ancak bu konuda karşı görüşler bulunmaktadır. Belloc, şiirin şiire çevrilmesinin gerekli olmadığını, şiirin nesir halinde aktarılmasının da çok normal olduğunu belirtirken, Tytler lirik şiirin nesir olarak aktarılmasının saçma olmakla kalmayıp aynı zamanda imkansız olduğunu diğer şiir türlerinin nesir halinde çevrilebileceğini, ancak çevrilmemesinin daha iyi olacağını savunmaktadır. Şiirin okuyucu ve dinleyici üzerinde yarattığı etkinin düzyazıda kaybolacağı kesindir. Şiirin şiir gibi çevrilmesi, çevrilemiyorsa çevrilmeden bırakılması daha akıllıca olur.

5. Kafiye (Uyak) Çevirisi: Burada çevirmen çift bağımlılık içine girmektedir: Vezin ve kafiye. Bunun sağlanması her zaman olası değildir. Kaynak dildeki şiirin uyak düzeni hedef dilde ister istemez değişecektir. Örneğin, Emerson'ın **Goodbye** adlı şiirindeki a, b, a, b, aa şeklinde olan uyak düzeni, Türkçeye çevrildiğinde a, b, a, a, c, a şeklinde değişmiştir. Ölçü ise daha önce bahsedilen nedenlerden dolayı değişmektedir. Türkçeye aktarıldığında hem tekli hem de çiftli hece kalıpları söz konusu şiir için elde edilmektedir ancak aynı ölçüde değil.

6. Kafiyesiz Şiir Çevirisi: Organik bütün olarak şiirin içinde kafiyenin bulunmaması onun şiir olma özelliğini kaybettirmez. Kafiyesiz şiir çevirisi Surrey tarafından 16. yüzyılda "Aeneid"i (1539) çevirirken kullanılmıştır. Surrey'in bu fikri Molza'nın yaptığı Aeneid'in (1539) İtalyanca çevirilerindeki serbest çeviriden (versi sciolti) almıştır. Bugün de pek çok çevirmenin bu yöntemi tercih ettiği dikkati çekmektedir.

7. Yorumlama: Levefere kaynak dilde yazılmış metnin özünün korunup biçiminin değiştirilmesine 'yorum' adını vermekte ve çevirmenin kaynak metinle sadece ortak hareket noktasına veya başlığa sahip olan kendi şiirini oluşturduğu taklitleri tartışmaktadır. Çeviri ve yorumlamanın iki ayrı etkinlik olduğu ve çevirmenin görevinin metinde ne varsa onu çevirmek ve onu yorumlamamak olduğu çoğu kez tartışılmaktadır. Bu tür bir tartışmanın temelsiz olduğu açıktır. Çünkü her okuma aynı zamanda bir yorumlamadır. Bu nedenle iki etkinlik birbirinden ayrılamaz. James Holme, çeviri ile eleştirel yorumlama arasındaki ilişkiyi göstermek için şu şemayı kullanmaktadır:

ŞİİR

Şiir çevirisi, yorumlama tiplerinin taklit ve türetme tiplerinin kesiştiği eksen noktasında yer almaktadır. Dahası, bir çevirmen belli bir metnin "yeni" yorumlarını üretmeye devam edecektir. İdeal, mükemmel bir çeviriye ulaşmak için değil, çevirinin yapıldığı bağlama bağlı olduğundan önceki yapılan her bir yorum bireysel bir okumayı temsil ettiği için (Bassnett, 1988: 100).

Burada bu yöntemlere iki yöntem daha eklemek gerektiği kanısındayım. Bunlardan birisi biçem (uslub) çevirisi ve diğeri de örüntü, şiir çevirisi.

8. Biçem Çevirisi: Dryden'ın da belirttiği gibi bir şairi diğerlerinden farklı kılan şey, sadece onun sanatsal yapıtının içeriği değil aynı zamanda şairin kullandığı biçemdir. Dryden'a göre hiçbir zaman iki şair çağdaş da olsalar, aynı dille aktarılamazlar (Kelly, 1979: 115). Homer'in İlyada'sını ve Odyssey'ini 1611'de çeviren İngiliz şair ve dramacı olan Chapman da çevrilecek olan her bir metnin için hedef dilde orijinal metninkine eşdeğer bir biçemin seçilmesi ve bunun eşdeğer giysi ve süslem ile orijinalinkine uyarlanabilmesi, ölçüp biçilmesi gerektiğini söylemektedir (Amos, 1920: 131).

9. Örüntü Şiir (Pattern Poetry) Çevirisi: Esasen Doğu'ya özgü olan bu şiir türü fiziksel bir nesneyi temsil edecek ve bir eylem veya hareketi, ruh durumunu veya duyguyu gösterecek şekilde düzenlenmiş dizelere sahiptir. Genellikle de şekil ve hareket gösterir. Bu nedenle geometrik şekiller yaygındır. Örüntü şiirler ilk olarak Yunan pastoral şairlerinin eserlerinde görülmektedir. İngiliz edebiyatında da 16. yy. da ortaya çıkmaya başladı. Örneğin, Puttenham'ın *The Arte of English Poesie* (1589) ve George Herbert'in *Easter Wings*'i tanınmış örnekler arasındadır. Burada daha önce verdiğimiz Poe'nun *The Bells* şiirindeki örüntünün de Türkçe çevirisinde yansıtılması gerekmektedir çünkü Poe bu şiirde adeta çanların çalması ile ortaya çıkan sesin çıkışını, dalga dalga yayılışını ve kayboluşunu vermektedir. Elbette bu çeviri de bazen biçim birimsel kısıtlamalar nedeniyle gerçekleştirilemeyebilir.

SONUÇ

Bu bildiride değişik dönemlerden şairlerin ve yazarların şiir çevirisine ilişkin görüşleri ve şiir çevirisi yöntemleri ele alınmıştır. Levefere'nin tartıştığı yedi yöntemin yanısıra biçem çevirisi ve örüntü şiir çevirisi önerilmiştir. Bu yöntemlerin yetersizliğinin bir bütün olarak şiiri kaybetme uğruna şiirin bir veya daha fazla unsuruna aşırı önem vermekten kaynaklandığı açıkça görülmektedir. Bir başka deyişle izlenecek bir dizi yöntemsel ölçüt oluşturan çevirmen bazı unsurlar üzerinde odaklaşırken, bazılarını kaybetme uğruna şiiri bir bütün olarak görme başarısızlığı sonucu dengesiz bir çeviri ortaya koyabilmektedir. Popoviç'in belirttiği gibi çevirmen organik olarak farklılaşma, bağımsız olma hakkına sahiptir ancak bu bağımsızlık orijinali canlı bir eser olarak yeniden oluşturmak şartıyla. Şiirde müzik gibi evrenseldir. Gösteren düzeyinde yani ses düzeyinde farklı olsalar da sonuçta yansıttıkları değişmez insan tecrübeleridir. Bildirinin başında verilen Samuel Johnson'a ait "Poetry... cannot be translated" sözünün "Şiir çevirilemez" olarak değil, şiirin sanatsal örgüsünü oluşturan unsurların hedef ve kaynak dilden gelen ses birimsel, biçim birimsel, söz dizimsel ve kültürel kısıtlamalar nedeniyle bütünüyle yansıtlamayacağı şeklinde yorumlanması daha doğru olacaktır. Şiir çevirisinde kullanılmış veya kullanılabilir yöntemlerin ele alınacağı pek çok çalışmaya gereksinim olduğu açık bir gerçektir.

KAYNAKLAR

1. AMOS, Flora Ross: *Early Theories of Translation?* Columbia University Press, New York 1920.
2. APHEK, Edna: "Problems in the Translation of Literary Systems", *The Journal of Literary Semantics*, Sayı: 10-11, 32-43, 1988.
3. BASSNETT, Susan Mcguire: *Translation Studies*. Londra: Methuen and Co., Ltd., 1988.
4. BELLOC, Hilaire: *On Translation*, Oxford, 1931.
5. BENGİ, Işın: "Şiir Çevirisini Yönlendiren Kısıtlamalar: Bir Yöntem Önerisi İçin Bazı Notlar", *Dilbilim Araştırmaları*, Ankara: Hitit Yayınevi, 1992.
6. BERK, İlhan: "Çeviride Şiir Dili", *Türk Dili: Çeviri Sorunları Özel Sayısı*, Ankara, 1978.
7. CÖMERT, Bedrittin: "Kuramsal Açından Çeviri Sorunu", *Türk Dili: Çeviri Sorunları Özel Sayısı*, Ankara, 1978.
8. HOLMES, James: "Forms of Verse Translation and the Translation of Verse Form", James Holmes (ed), *The Nature of Translation*, 1970.

9. KELLY, Louis G.: *The True Interpreter*, New York: St Martin's, 1979.
10. LEFEVERE, André: *Translating Poetry: Seven Strategies and a Blueprint*, Assen and Amsterdam: Van Gorcum, 1975.
11. POPOVIC, Anton: *A Dictionary for the Analysis of Literary Translation*, Edmonton Alberta: Department of Comparative Literature, University of Alberta.